

Vergaderjaar 1988–1989

21 105

Wijziging van de Wet economische mededinging (voorzieningen met betrekking tot verticale prijsbinding)

Nr. 5

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 15 augustus 1989

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen naar de verhouding van dit wetsvoorstel met artikel 30 van het EEG-Verdrag.

Het wetsvoorstel heeft betrekking op de onverbindendverklaring van bepalingen in mededingingsregelingen met betrekking tot verticale prijsbinding. Zoals in de memorie van toelichting, onderdeel 3.4, bladzijde 5, is uiteengezet kunnen deze mededingingsregelingen ook onder het toepassingsbereik vallen van de mededingingsvoorschriften van het EEG-Verdrag. Om die reden is in de eerste plaats de verhouding van dit wetsvoorstel tot de EEG-mededingingsvoorschriften, in het bijzonder tot artikel 85 en volgende van het EEG-Verdrag, van belang (memorie van toelichting, onderdeel 3.4). Volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen volgt voorts uit de samenhang van de artikelen 85 en 86 met artikel 5 van het EEG-Verdrag, dat de Lid-Staten geen maatregelen, ook niet van wettelijke of bestuursrechtelijke aard, mogen nemen of handhaven die het nuttige effect van de op de ondernemingen toepasselijke mededingingsregels ongedaan kunnen maken.

In dit verband zijn van belang onder andere de arresten van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van 30 april 1986 in de gevoegde zaken 209–213/84, *Asjes*, Jur. 1986, bladzijden 1425 en volgende, en van 21 september 1988 in de zaak 267/86, *Van Eijcke/Aspa*, nog niet gepubliceerd. Artikel 5 van het EEG-Verdrag draagt de Lid-Staten op alle maatregelen te nemen welke geschikt zijn om de nakoming van de uit het Verdrag of uit handelingen van instellingen van de Gemeenschap voortvloeiende verplichtingen te verzekeren. Tevens draagt dat artikel de Lid-Staten op zich te onthouden van alle maatregelen welke de verwezenlijking van de doelstellingen van het Verdrag in gevaar kunnen brengen.

In tegenstelling tot artikel 85, dat zich richt tot ondernemingen, zijn de artikelen 30 en volgende gericht tot de Lid-Staten. Zij verbieden de Lid-Staten kwantitatieve handelsbeperkingen en maatregelen van gelijke werking. Tussen deze verdragsbepalingen en het onderhavige wetsvoorstel bestaat geen verband.

Wat betreft de vraag van deze leden in dit verband inzake de ruimte die dit wetsvoorstel laat bestaan om ingevoerde goederen onder de

minimum-prijsregeling te kunnen laten vallen, zij opgemerkt dat het wetsvoorstel, anders dan het op 2 juni 1987 door de Eerste Kamer verworpen wetsvoorstel 19 361, geen bepalingen met betrekking tot een regeringsbevoegdheid om minimumprijzen vast te stellen bevat. Ter zake van minimum-prijsregelingen zijn van belang de bestaande instrumenten tot instelling daarvan enerzijds, en de generieke onverbindendverklaring van horizontale prijsregelingen anderzijds. Over beide onderwerpen wordt hierna, naar aanleiding van vragen van de leden van de fractie van D66 een uiteenzetting gegeven, waarbij ook de door de C.D.A.-fractieleden aan de orde gestelde relatie tot de artikelen 30 en volgende van het EEG-Verdrag zal worden betrokken.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen in verband met de in de memorie van toelichting, onderdeel 3.4, bladzijde 5, genoemde Verordening (EEG) nr. 4087/88 van de Commissie van 30 november 1988 inzake de toepassing van artikel 85, derde lid, op franchise-overeenkomsten (PbEG L 359/46) of het vrijwillig-filiaalbedrijf in deze gelijk wordt behandeld. Wanneer binnen het kader van de organisatie van een vrijwillig-filiaalbedrijf overeenkomsten worden gehanteerd die de kenmerken vertonen van franchise-overeenkomsten zoals deze worden omschreven in artikel 1 van de genoemde verordening, dan kunnen die overeenkomsten binnen het vrijwillig-filiaalbedrijf onder dezelfde voorwaarden ook profiteren van de in de verordening geregelde groeps-vrijstelling van het verbod van artikel 85, eerste lid, van het EEG-Verdrag.

De leden van de D66-fractie vroegen waarom in dit wetsvoorstel niet de mogelijkheid is opgenomen om minimumprijzen vast te stellen. Uit onder andere de parlementaire stukken met betrekking tot het op 2 juni 1987 door de Eerste Kamer verworpen wetsvoorstel 19 361 blijkt, anders dan deze leden veronderstellen, dat het kabinet ook toen reeds geen voorstander was van een bevoegdheid van de regering om minimumprijzen vast te stellen zoals beoogd door de bepalingen die in dat wetsvoorstel waren opgenomen door aanvaarding van een amendement door de Tweede Kamer (zie bijvoorbeeld Kamerstukken II 1986/87, 19 361, nr. 8). Ook thans meen ik dat het invoeren van bedoelde bevoegdheid geen goede zaak zou zijn, reden waarom ook het onderhavige wetsvoorstel deze niet bevat, zodat het gelijklopend is aan wetsvoorstel 19 361 zoals dat op 18 december 1985 bij de Tweede Kamer werd ingediend. Kort samengevat komt de motivering van dit standpunt hierop neer dat er, gezien de zware concurrentiebeperking die een verplichting voor het bedrijfsleven om in een bepaalde sector voor een bepaald produkt een minimumprijs in acht te nemen oplevert, zeker geen reden is om naast de bestaande mogelijkheden daartoe, die overigens ook met toenemende terughoudendheid worden gezien, een nieuwe bevoegdheid daartoe in het leven te roepen.

In dit verband verwijs ik naar de brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken, A. J. Evenhuis, van 8 juli 1987 aan de Tweede Kamer met betrekking tot het activiteitenplan voor het door de overheid te voeren mededingingsbeleid, waarin hij onder andere heeft gesteld dat tegen horizontale prijsregelingen in beginsel bezwaren vanuit het algemeen belang bestaan (Kamerstukken II 1986/87, 19 700, hoofdstuk XIII, nr. 118).

De nadelen van horizontale prijsregelingen zijn een vermindering van de prikkel tot een doelmatige bedrijfsvoering en het in stand houden of zelfs uitlokken van overcapaciteit. Deze regelingen zijn in strijd met de essentie van het marktmechanisme en kunnen leiden tot een structurele verzwakking van een bedrijfstak, ook in internationaal verband. Op 8 maart 1989 heeft staatssecretaris Evenhuis aan de Commissie economische mededinging advies gevraagd omtrent het voornemen van het

kabinet op grond van artikel 10 van de Wet economische mededinging bepalingen in mededingingsregeling met betrekking tot horizontale prijsbinding (generiek) onverbindend te verklaren, behoudens een onthefsmogelijkheid in individuele gevallen.

De door de leden van de D66-fractie bedoelde brief van Staatssecretaris Evenhuis aan de Tweede Kamer van 27 oktober 1988 heeft betrekking op de op dat tijdstip bestaande minimumprijzen voor brood, melk en suiker (Kamerstukken II 1988/89, 20 901, nr. 1). De minimumprijzen voor brood en melk berusten op overheidsmaatregelen (PBO-verordeningen), de minimumprijs voor suiker berustte op een op grond van de Wet economische mededinging algemeen verbindend verklaarde mededingingsregeling. In die brief heeft Staatssecretaris Evenhuis aangekondigd deze minimumprijzen te beëindigen, althans niet te continueren bij de eerstvolgende verlengingsmogelijkheid (de brief van 27 oktober 1988 heeft Staatssecretaris Evenhuis toegelicht tijdens mondeling overleg met de tweede Kamer op 30 november 1988 en op 9 maart 1989 (Kamerstukken II 1988/89, 20 800, hoofdstuk XIII, nr. 66, en 20 901, nr. 2). De stand van zaken met betrekking tot die beleidsvoornemens ten aanzien van de genoemde minimumprijzen is thans als volgt.

De algemeen-verbindendverklaring op grond van artikel 6 van de Wet economische mededinging van de minimumprijsovereenkomst voor suiker gold tot 20 juni 1989. De vaste Commissies voor Economische Zaken en voor het Midden- en Kleinbedrijf van de Tweede Kamer hebben tijdens het mondeling overleg van 9 maart 1989 ingestemd met het voornemen van het kabinet die minimumprijsovereenkomst met ingang van 20 juni 1989 niet wederom algemeen verbindend te verklaren. Voor suiker geldt thans derhalve geen minimumprijs.

Tijdens datzelfde mondelinge overleg is overeengekomen, dat de minimumprijs voor melk zou worden gehandhaafd tot uiterlijk 1 oktober 1990. Aldus zal er gelegenheid zijn onderzoeken te voltooien naar de gevolgen van afschaffing van die minimumprijs en naar de mogelijkheden voor de melkdetailhandel inkoopmacht te vormen. Het Produktschap voor Zuivel heeft de minimumprijsovereenkomst voorlopig verlengd tot 1 mei 1990.

De vaste Commissie voor het Midden- en Kleinbedrijf heeft er tijdens het mondeling overleg van 30 november 1988 mee ingestemd, dat de minimumprijs voor brood in fasen zou worden verlaagd om uiteindelijk geheel te worden afgeschaft. Over de verdere uitwerking van die vermindering en afschaffing heeft Staatssecretaris Evenhuis overleg gevoerd met de voorzitter van het Produktschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten. Daarbij is voorlopig alleen de afspraak gemaakt om de minimumprijs voor brood met ingang van 3 juli 1989 te verlagen van f 1,84 naar f 1,77. Over de verdere verlaging en de datum van afschaffing van die minimumprijs zullen nog nadere afspraken moeten worden gemaakt.

Uit dit alles blijkt dat het beleid van het kabinet juist is gericht op het terugdringen van minimum-prijsregelingen. Hierbij spelen ook de artikelen 30 en volgende van het EEG-Verdrag, waarover de leden van de C.D.A.-fractie spraken, en de daarop gebaseerde jurisprudentie een belangrijke rol. Nu dat Europeesrechtelijke regime inhoudt, dat een nationale minimumprijsovereenkomst niet mag verhinderen dat ingevoerde goederen tegen een lagere prijs dan de minimumprijs op de nationale markt worden afgezet, blijft er ook om die reden niet veel ruimte voor dergelijke regelingen over.

De leden van de fractie van D66 vroegen ten slotte in te gaan op het feit dat enerzijds de Prijzenwet wel de mogelijkheid biedt maximumprijzen vast te stellen, maar dat er anderzijds geen instrumentarium meer zal zijn om minimumprijzen vast te stellen die voor sommige bedrijfstakken van belang kunnen zijn.

De Prijzenwet geeft de bevoegdheid in de prijzen in te grijpen indien op de binnenlandse markt zulke hoge prijzen in rekening worden gebracht – of vermoedelijk zullen worden gebracht – dat naar het oordeel van de betrokken bewindslieden het algemeen sociaal belang het nemen van zo'n maatregel vereist. Het prijsbeleid dat op grond van de Prijzenwet kan worden gevoerd is conjunctuurbeleid; het is gericht op het tegengaan van inflatoire verstoringen. Op 24 april 1989 heb ik de Sociaal-Economische Raad advies gevraagd over een wijziging van die wet, zodanig dat ingrijpen alleen mogelijk wordt bij een – dreigende – versnellende inflatie. De bestaande bevoegdheden inzake minimumprijzen zijn gebruikt om desastreuze concurrentie te voorkomen onder andere ter bescherming van bepaalde detailhandelsvormen. Dit is een doel dat geheel vreemd is aan de strekking van de Prijzenwet. Overigens is het dus niet zo, dat er, zoals de hier aan het woord zijnde leden stellen, geen instrumentarium meer zal zijn om minimumprijzen vast te stellen. Het bestaande instrumentarium – mogelijkheden binnen het kader van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en de bevoegdheid ingevolge artikel 6 van de Wet economische mededinging (algemeen verbindendverklaring) – blijft gehandhaafd.

De Minister van Economische Zaken,
R. W. de Korte